

Van Koopvaardij tot Platformbezoeker.

Eerdere uitgaven in de serie www.zeevaartboeken.nl zijn;

Het Buenos Aires complot	(isbn 978 946 008 0845; niet meer leverbaar)
Waarom de Cornelis V. moest zinken	(isbn 978 940 210 3373)
Europoort in angst	(isbn 978 940 210 8842)
Verleid?! in maritieme valkuil	(isbn 978 940 212 9823)
Nooit meer terug naar Haria	(isbn 978 940 214 8169)

Copyright, © 2017

Uitgave:

Illustraties/omslag:

Uitgavedatum:

ISBN:

Gerard H. Nijmeijer

In samenwerking met Brave New Books

Gerard H. Nijmeijer

10 augustus 2018

978 940 218 0206

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Van Koopvaardij tot Platformbezoeker.

Biografie van een geboren Amsterdammer.

Gerard H. Nijmeijer

1. Voorwoord.

Het verhaal in dit boek gaat over mij, de schrijver van dit boek. De hier beschreven levensloop of met een gewichtig woord “biografie” genaamd is ingekort, omdat deze slechts vier tamelijk belangrijke perioden uit “mijn leven” omvat, met de nadruk op mijn werkzame leven bij de NAM. Daarmee bedoel ik te zeggen dat ik niet alle gebeurtenissen heb beschreven. Dat zou onmogelijk zijn en leiden tot een extreem dik boekwerk. Ik heb naar mijn idee de meest in het oog springende gebeurtenissen er uitgepikt.

Het bestaat in feite uit vier delen. De eerste twee verhalen zijn kort beschreven en gaan allereerst over mijn jeugd en de opstap naar de Koopvaardij. Als ex-scheepswerktuigkundige ligt dit beroep mij nog altijd na aan het hart. Als derde volgt een stukje over mijn tijd bij de elektriciteitscentrale van het Provinciaal Elektriciteitsbedrijf van Noord-Holland en het vierde en grootste deel gaat over mijn tijd bij de Nederlandse Aardolie Maatschappij. Tot slot een deel gewijd aan de periode na mijn pensionering.

Waarom schrijf ik deze biografie?

De voornaamste reden is, dat de NAM de laatste paar jaren rond 2014 zeer negatief in het nieuws is geweest, wat nu nog steeds het geval is. Terecht of onterecht? Ik heb er een mening over, maar die is waarschijnlijk anders als de mening van de gemiddelde Nederlander die mogelijk zeer sterk is beïnvloed door de media. Naar mijn mening is de NAM op zijn zachtst gezegd veel te negatief door de pers en media afgeschilderd. Eigenlijk is de NAM voornamelijk door enkele actiegroepen door het slijk gehaald. Het was daarom voor mij een reden om de NAM van een andere kant te belichten. Het resultaat en het gevolg van deze actie leverde een beknopte biografie op, waarin ook andere partijen en hun invloed op het publiek voor het voetlicht worden gebracht.

De afkorting “NAM” staat voor Nederlandse Aardolie Maatschappij. Het bedrijf staat voor 100 % los van de Nederlandse Staat en heeft als zodanig niets met de Nederlandse overheid te maken. Vele mensen denken, dat de Nederlandse regering een vinger in de pap heeft bij dit bedrijf, maar dat is dus absoluut niet waar. Onderstaand is hier het verhaal van de oprichting beschreven.

De oliebedrijven Shell en Esso besloten in 1947 een bedrijf op te starten dat zich moest gaan bezighouden met de opsporing en winning van aardolie. Eigenaren van de NAM zijn Shell met een deelname van

50 % en Exxon Mobil (voorheen Esso) ook voor 50 %, waarbij Shell de functie van operator voor de NAM uitoefent. Platweg gezegd, de Shell runt de NAM dus zogezegd.

De NAM werd opgericht 19 september 1947. Deze grondlegging was het rechtstreekse gevolg van de ontdekking in 1943 van een olieveld bij Schoonebeek. Tussen 1947 en 1996 haalde NAM daar met behulp van zogeheten jaknikkers ongeveer 250 miljoen vaten olie naar boven. Dat is een kwart van de geschatte één miljard vaten die het veld oorspronkelijk bevatte.

Krantenartikelen uit de beginjaren van de aardgasperiode

De laatste jaren is de NAM in Groningen sterk negatief in opspraak geraakt. Oorzaak daarvan waren de aardbevingen, die in de loop der jaren steeds heftiger en heftiger werden. Huizen werden door de kracht van de bevingen dusdanig beschadigd, dat ze onverkoopbaar werden. Maar niet alleen door het gevaar op instorten als gevolg van de bevingen, echter ook door de negatieve publiciteit werden de meeste panden onverkoopbaar. Veel Groningers hielden er slapeloze nachten, psychische schade en kapotte carrières, etc. aan over. Het doet je gemoedstoestand geen goed als je elke nacht bedenkt, dat het dak van je huis op je hoofd terecht kan komen of je kinderen bedolven worden onder puin.

De verzakkingen en aardbevingen in Groningen zijn mede debet aan het negatieve beeld dat van dit prachtige bedrijf is ontstaan. De NAM krijgt de schuld van alles wat er op het Groningse platteland is misgegaan. Ik persoonlijk vind dat erg onredelijk, maar mijn mening

telt niet. Ik ben bevooroordeeld. Toch zal ik proberen hier een eerlijk (objectief) verhaal weer te geven.

De NAM voert het beleid uit zoals dat door veel politieke regeringspartijen is uitgestippeld door en met onder andere de Nederlandse regering. Alle operaties die de NAM uitvoert gebeuren onder vergunningen van de rijksoverheid en toezicht van de Mijninspectie SodM (Staats Toezicht op de Mijnen). Dat de bevingen in de loop der jaren steeds heviger werden had geen van de partijen voorzien. Voordat de verzakkingen en de ellende in Groningen begonnen was de NAM een weldoener voor deze provincie. De werknemers stonden bij de Groningers in hoog aanzien. Ze zorgde voor een flink stukje werkgelegenheid. Veel bedrijven, inclusief de Nederlandse Staat, profiteerden financieel gezien hier buitengewoon goed van. Vooral ook het uitbesteden door de NAM van het onderhoudswerk werd door allerlei aannemers gretig benut.

AARDGAS -

sleutel tot industrieel Noorden

Met nieuwe chemische industrie en tuinbouw, uitweg uit werkloosheid

(Van een medewerker)

Het aardgas, dat nu in de Groningse bodem is aangetroffen, biedt onze drie noordelijke provincies en Groningen in het bijzonder ongedachte ontwikkelingsmogelijkheden.

Alleen reeds de hoeveelheid van tenminste 60 miljard kub. meter aardgas, waarvan de vondst nu door de minister is toegegeven, kan het gehele noorden langer dan 500 jaar van gas - ook als energiebron - voorzien.

Wanneer de regering deze enorme schat, die haar door de natuur kosteloos in de schoot is geworpen, tegen een extra lage prijs ter beschikking zou willen stellen, zal de aanwezigheid van een zo goedkope energiebron leiden tot een versterkte industrialisatie van Groningen, Friesland en Drente.

Reeds hebben ondernemers, die ondanks de lokkende subsidie-regeling voor de kerngebieden nog aarzelden, zich nu met het vooruitzicht van een goedkope warmtebron als gegadigden gemeld. Hoewel de onderhandelingen - zo werd ons in Haagse kringen meegedeeld - nog van zeer voorlopige aard zijn, is een groot, niet met name genoemd, chemisch concern voornemens in Groningen het aardgas te benutten voor de stichting van een stikstofbindingsbedrijf, voor de aanmaak van kunstmeststoffen.

meen de stopzetting van de bewapening en de uitbreiding van de Oost-Westhandel. Maar ook de bevordering van de industrialisatie door faciliteiten te verlenen aan Nederlandse ondernemingen en bevordering van de tuinbouw door investeringen van het rijk.

Insiddeels zijn in het noorden problemen en daarin weer kerngebieden aangewezen. De ondernemers, die er zich willen vestigen kunnen op subsidie voor verplaatsing of vestiging van een bedrijf rekenen. Wat Groningen betreft zijn de Stad Groningen, Delfzijl, Winschoten, Hoogezand, Veendam, Stadskanaal, Leek en Ter Apel aangewezen.

Nu Groningen blijkt te rusten op een grote aardgasbron, zouden te vestigen ondernemingen als het ware op een dubbele subsidie kunnen rekenen, wanneer zij hun energie uit extra goedkoop aardgas zouden kunnen betrekken.

Voor tuinbouw, voor de anders zo kostbare kweekcultures, zouden er op het kwijpende Hogeland (Uithuizen/Baflo) en in de omgeving Hoogezand-Sappemeer grote mogelijkheden liggen, wanneer het aardgas hier als extra goedkope warmtevoorziening ter beschikking kon komen.

Een van de vele krantenartikelen.

Zowel de Nederlandse regering als de NAM, met daarbij veel Groningse nevenbedrijven, hebben veel geld verdiend aan de aardgaswinning. Helaas, voor de Groningse bevolking heeft de aardgasbel relatief weinig positiefs gebracht, uitgezonderd dan wat werkgelegenheid voor technische onderhoudsbedrijven.

Ik trad in oktober van het jaar 1985 in dienst bij de NAM en heb daar een hele goede werkgever aan gehad. Nooit heb ik spijt gehad van mijn overgang van een provinciale overheidsbaan naar een baan in de particuliere sector. Maar het was wel even wennen. Eigenlijk vond ik zelf, maar dat bemerkte ik pas veel later, dat ik in feite te oud ben geweest voor het doen van deze overstap. Ik moest een volledig nieuw vak leren en dat gaat je op 40-jarige leeftijd niet in de koude kleren zitten. Het vak van aardgas- en oliewinning omvat naar mijn ervaring vele disciplines. Om enkelen daarvan in de praktijk goed te kunnen beheersen zijn al vele jaren praktijktraining en studie nodig. Bovendien gaat daar voor Shell-personeel meestal nog een extra opleiding op een Shell-instituut aan vooraf.

Als voorbeeld de vakdiscipline “Wireline”. Deze is dermate gecompliceerd dat daar jaren overheen gaan om die techniek (voor de operator) in de vingers te krijgen. De wireline is een staaldraad gerold op een winchtrommel, die de wirelineoperator tot ca. drie kilometer diep of meer in een gasput laat zakken om onder andere apparatuur in de ondergrondse pijpnippels af te kunnen zetten. Maar ook bij veel andere werkzaamheden wordt gebruik gemaakt van deze staaldraadmethode. Wirelineoperators noem ik maar blinde reparateurs die op drie kilometer diepte een klus moeten klaren. Alles moet op gevoel of op de tast met behulp van enkele simpele meetorganen plaats vinden. Er waren destijds geen ondergrondse camera’s. Om over het vak van boortechneek maar niet te spreken, want dat vergt ook weer een aparte uitgebreide opleiding.

Persoonlijk sprak mij de productie van aardgas en olie verreweg het meest aan. Daar kon ik mijn weg nog het beste in vinden. Mijn meerderen kregen dat na een jaar van traineeschap ook in de gaten. Waarschijnlijk hadden ze mijn weg of loopbaan zo ook gepland. Verder wist ik van een dergelijke loopbaanplanning voor mezelf niets af. Dat bleef het geheim van Personeelszaken. Zodoende kwam ik na een praktijkgericht opleidingsjaar op mijn 41^e levensjaar terecht in de Rayons Groningen met als eerste begin een “vaste” baan in rayon Groningen Noord. Ik moest me najaar 1986 melden op het rayonkantoor in Tjuchem.

Voor wat betreft deze biografie is feitelijk mijn leven niet echt heel bijzonder geweest ten opzichte van andere willekeurige Nederlanders, maar ik heb veel dingen gedaan die een buitenstaander of zelfs mijn eigen kinderen misschien nooit zullen begrijpen. Ik leg hier middels dit boek geen verantwoording voor af. Het is nu eenmaal zo gelopen. Het verhaal is bedoeld om te verduidelijken waarom ik iets dergelijks ben gaan doen of waarom ik bepaalde stappen heb genomen. Ieder gaat zijn weg, zoals deze loopt en wat je op dat moment het beste lijkt voor jezelf en jouw gezin. Veel dingen gedaan, waaronder menigmaal verhuisd naar een ander deel van ons land. Alles met het oog op mijn werk en om dit te blijven behouden.

Maar ik heb er wel behoefte aan om een en ander nader uit te leggen waarom het allemaal zo is gelopen. Vooral het wonen in Nederland in veel verschillende plaatsen. Mogelijk heb ik hier mijn kinderen geen goed aangedaan ofschoon ik van hun kant destijds nooit enige tegenwerking heb ondervonden.

De hoofdoorzaak daarvan was telkens weer het in dienst treden bij een nieuwe werkgever of het aannemen van een nieuwe functie bij dezelfde werkgever, zoals bij het PEN (Provinciaal Elektriciteitsbedrijf van Noord-Holland) en de NAM is gebeurd. Heel belangrijk was, dat mijn echtgenote dit alles mogelijk maakte. Zij had geen baan buitenshuis en was voor de kinderen altijd thuis. En dat maakte het verhuizen naar een andere plaats wel heel erg gemakkelijk. Als ik een andere baan had gevonden en wanneer daar verhuizen aan vast zat, ging mijn echtgenote zonder morren mee. Zij protesteerde niet en had geen probleem met het verhuizen naar weer een nieuwe woonplek. Natuurlijk had zij ook haar eisen. Daar probeerden we dan ook zoveel mogelijk aan tegemoet te komen, uiteraard tot haar tevredenheid.

Voor de kinderen lag dat uiteraard anders. Zij moesten qua scholen bij weer een nieuwe overgang wel telkens weer wennen. Gelukkig liep dat meestal goed omdat het verhuizen gepland plaatsvond in de overgangstijd naar een hogere klas of naar een andere opleiding. Vooral dochter Sandra had daar tamelijk last van, want zij kwam van de ene MAVO klas in Hilversum in een klas terecht van de Aletta Jacobs MAVO in Hoogezand-Sappemeer. Afgezien van het Groningse dialect, wat wij in het begin soms onverstaanbaar vonden, gaf dat alles toch een terugslag. Zoon Alex had juist zijn HAVO diploma in Hilversum behaald en vervolgde zijn studie aan de HTS (afdeling Elektrotechniek)

in Groningen-stad. Echte problemen waren daarbij niet. Ik en mijn echtgenote hebben ze niet bemerkt.

De eerste periode van deze ingekorte biografie begint vanaf de dag dat ik het levenslicht aanschouwde, wat nog juist plaats vond aan het einde van de Tweede Wereld Oorlog in Amsterdam (geboren maart 1945 op de Beukenweg 27 te A'dam). In mei 1945 was er de bevrijding. Daarna volgt er een beschrijving over mijn opgroeiperiode in de gemeente Castricum. Na een kort verhaaltje over mijn zeevaartopleiding en het maken van mijn eerste zeereis gaat de inhoud van dit boek verder over het hoofdonderwerp, namelijk mijn werktijd bij de Nederlandse Aardolie Maatschappij.

Mijn leven en alles wat ik meemaakte tijdens mijn 10-jarige koopvaardijtijd heb ik hier niet beschreven. Die verhalen en gebeurtenissen tijdens de zeereizen, waaronder de schipbreuk in januari 1967 van de Jacob Verolme bij de Canarische eilanden (getiteld: "Waarom de Cornelis V. moest zinken"), zijn grotendeels beschreven in mijn andere boeken, evenals hoogtepunten en minder aangename gebeurtenissen bij het Provinciaal Elektriciteitsbedrijf van Noord-Holland in de plaats Velsen-Noord en Diemen. Wel heb ik hier in de biografie een kleine samenvatting gemaakt van mijn ongelukkige zeereizen met de Jacob Verolme en het zusterschip, de P.G. Thulin.

Na een koopvaardijperiode van ca. tien jaren kwam ik na een eenvoudige sollicitatieprocedure als operator en later als supervisor op een elektriciteitscentrale van het PEN terecht. PEN staat voor Provinciaal Elektriciteitsbedrijf van Noord-Holland.

Hoewel ik het werk in een elektriciteitscentrale absoluut niet ambieerde was het voor mij wel een heel gemakkelijke overstap na die zeevaartperiode. Het centralewerk stond bij de koopvaardij als zodanig niet in hoog aanzien en ook niet bekend als geweldig leuk werk. Wat ik ervan had gehoord en gezien leek het mij een tamelijk saaie doodse tijdsbesteding gedurende de acht werkuren in continudienst. Het was dan ook een baan waar ik weer snel uit vandaan wilde geraken, maar als overstap na mijn vaartijd leek het mij voorlopig wel een goede keus. Daarom had ik destijds toch maar besloten om te solliciteren. Eenmaal werkzaam in het bedrijf kon ik komende perioden altijd nog rustig uitzien naar een andere baan. Mateloos enthousiast was ik dan ook niet. Uiteindelijk heb ik het ruim dertien jaar volgehouden bij het PEN.

In het begin werd ik als bedieningswerktuigkundige aangenomen voor de elektriciteitscentrale in Velsen Noord. Ik was er eigenlijk wel blij mee, hoewel dat van korte duur bleek te zijn. Het werk daar ter plaatse ondervond ik al gauw als zeer demotiverend, vooral na mijn zelfstandige werk aan boord in de machinekamers van grote vrachtschepen. De lange zondagen van 12 werkuren in 5-ploegendienst werden zittend voor de controlepanelen doorgeworsteld onder het gestadig lezen van tijdschriften als de Panorama, Revue, diverse kranten, etc. of door menig potje te klaverjassen met toestemming van de chefs.

Snel terug naar het koopvaardijship. Ook daar werd uiteraard gekaart, maar nooit tijdens de zeewachten of de werkuren. Echter, op zo'n vrachtschip was ik een volwaardig mens en werknemer, en voelde ik me gewaardeerd in een zelfstandige functie waar een tamelijk grote verantwoordelijkheid aan vast zat. En zo voelde ik het ook. Terwijl het grootste deel van de bemanning lag te slapen had ik met een assistent-wtk(werktuigkundige) en olieman de controle over de machines en hoofdmotor in de machinekamer. En dat gaf een enorme kik.

Het werken aan boord, waaronder het wachtlopen ook viel, deed ik samen met een assistent werktuigkundige en een olieman. De baan gaf mij de voldoening zelfstandig beslissingen te mogen en kunnen nemen over de totale installatie in de machinekamer van zo'n vrachtschip. Daar was het geen noodzaak of regel werkbonnen of andere papieren rommel in te vullen.

Ik liep in de centrale van het PEN in Velsen Noord de eerste maanden na mijn sollicitatie rond een hevig lawaai veroorzakende gillende turbine-generator unit van ketelhuis 17 en 18 zonder gehoorbescherming met een opschrijfplankje. Op een schrijfplank geklemd vel papier moest ik de drukken en temperaturen van diverse meters aflezen en noteren. Elk uur moest ik een dergelijke ronde maken en bijzondere afwijkingen melden aan de unitopzichter. Gelukkig rouleerde de job wekelijks. Na een week turbinehal werd het een week ketelhuis. Daarop volgde een week pompenhal en tot slot een week in de controlekamer, waarna de cyclus zich herhaalde. Dat alles vond plaats in vijf ploegendienst. Na vier weken was ik een week vrij.

Na een werkperiode van ongeveer 1,5 jaar verscheen een interne vacature op het prikbord. Dat veel bezochte prikbord hing op een centrale plaats ergens in de machinehal van de centrale in Velsen. Het betrof een baan als unit-opzichter voor de centrale in Diemen. Vereist was het diploma B2 als scheepswerktuigkundige. Dat diploma had ik

maar net op zak, want in het eerste jaar bij het PEN in Velsen Noord had ik tussen de bedrijven door in Den Haag aan de Fruitweg examen gedaan voor het betreffende diploma B2. Diploma B1, het eerste deel van het diploma, bezat ik al vanwege mijn BM-opleiding aan de dagschool in Amsterdam. Voor B2 was vaartijd vereist en die had ik ruim voldoende. De baan in Diemen was een behoorlijke verbetering, dus ik besloot uiteraard in overleg met mijn echtgenote om te solliciteren.

Ik was behoorlijk ambitieus en wilde de maatschappelijke ladder beklimmen. Over mogelijke consequenties dacht ik niet al te lang na. En als die er waren vonden we samen wel weer een oplossing.

Wel speelde toen de gedachte door mijn hoofd, dat er bij aanname van de baan in Diemen een verhuizing uit Heerhugowaard aan vast zat. Als werkverkeer was de reis Heerhugowaard-Diemen in continudienst niet lang vol te houden. Ik zou dan op de meest vreemde tijden dwars door Amsterdam moeten rijden. Mogelijk door de IJtunnel of over de Schellingwoudebrug. Een voordeel zou misschien zijn, dat er op mijn reistijden geen files voorkwamen. Dat was mooi meegenomen. Mijn ouders woonden destijds in Castricum en wat dat betreft was de overgang naar Diemen niet naar het einde van de wereld.

Ambitie had ik destijds ruimschoots. Zodoende solliciteerde ik na een relatief korte werkperiode in Velsen Noord naar de functie van operator-supervisor (unit opzichter) bij de centrale te Diemen. Ik was amper goed ingewerkt in het centralebedrijf, maar waagde het toch om de stap te doen. In feite was het vrij gewaagd, maar ik durfde het aan. Gelukkig werd ik aangenomen, waarna een werkperiode op de Diemen centrale volgde van ongeveer 11 jaar.

De energiebedrijven waren in ons hele land nog in handen van de provinciale overheden. Mede daardoor was het elektriciteitscentralepersoneel ambtenaar in provinciale overheidsdienst. In die periode behaalde ik het diploma Avond-HTS (HTS staat voor Hogere Technische School) afdeling Werktuigbouwkunde Energietechnik. Mijn avondschoon was gevestigd aan de Wiltzanghlaan in Amsterdam West nabij de “Kolenkitkerk”. Ik volgde die avondopleiding om twee redenen. Mijn opleiding voor koopvaardijwerktuigkundige had ik afgesloten met het behalen van diploma B. Dat betekende dat ik mocht varen op de grootste schepen qua tonnage als 2^e werktuigkundige. Een dergelijk persoon aan boord was zo ongeveer de bedrijfsleider van de machinekamer. Mijn frustratie in deze opleiding was, dat ik destijds (en mogelijk nog steeds) van

mening ben, dat de opleiding erg praktisch was ingesteld. Vooral kwam zo'n tekort in theorie tot uiting tijdens sollicitaties voor een hogere baan aan de wal bij engineeringbureaus, etc.

Eigenlijk was het praktijkgerichte lesmateriaal voor mijn vak aan boord van schepen daar juist goed op afgestemd omdat je op schepen in machinekamers voornamelijk met je handen werkte. Vakken als sterkteleer en in het bijzonder hogere wiskunde stonden niet op mijn cijferlijstje. Daarin werd nauwelijks lesgegeven in tegenstelling tot het HTS-lesprogramma. Ik vond het zeer frustrerend zo weinig van hogere wiskunde en mechanische sterkteleer af te weten. Temeer, omdat wiskunde tot een van mijn favoriete vakken behoorde. Maar er kwam nog een andere frustratie om de hoek kijken.

Er was mij op de ULO (Uitgebreid Lager Onderwijs) in Castricum meegedeeld, dat de HTS voor mij te hoog was gegrepen. Ook wel weer enigszins te begrijpen, omdat de toelatingseis voor de vierjarige HTS een HBS-B-diploma was. Eigenlijk kon je met vier jaar MULO-B niet op de HTS terecht.

En ook dat zat mij nog steeds behoorlijk dwars. Hier lag voor mij een kans om twee vliegen in een klap te slaan. Zodoende besloot ik om me voor de HTS avondopleiding aan te melden.

Daar begon ik uiteindelijk pas mee tijdens mijn continudienstperiode bij het PEN. Dat was op 33-jarige leeftijd en eigenlijk aan de te late kant. Ik had er in feite veel eerder aan moeten beginnen. Maar ik was al lang blij dat ik op mijn leeftijd nog werd toegelaten. Of er een grens aan de toelatingsleeftijd was weet ik niet, gezien de aanwezigheid van nog meerdere oudere leerlingen in mijn groep. Ik meende zelfs, dat er een gepensioneerde mijnheer mee deed. De man haakte echter al snel weer af, want het werd hem geestelijk een te zware belasting. Jammer, want het was een aardige vent en ondanks zijn toen voor ons hoge leeftijd paste hij goed in onze groep (klasje).

Als gevolg van mijn onregelmatige werktijden in de ploegendienst en de vrije uren en dagen in die periode zag ik toch kans om 's avonds naar school te gaan tussen 18.30 uur en 23.00 uur. De werkuren die ik miste compenseerde ik met verlofdagen en studiedagen. Alles met toestemming van de bedrijfsleiding.

Na ca. 8 jaar in continudienst te hebben gewerkt kon ik een dagdienst functie aanvaarden als bedrijfsassistent in Diemen. Het was een interne sollicitatie. Ik werd aangenomen en was dolblij de continudienst te kunnen verlaten. Mijn lol was er goed vanaf. Maar het kwam ook beter uit bij het afronden van mijn HTS studie.

Later op het bedrijfsbureau in Diemen heb ik in een paar jaar de studie verder afgerond om tenslotte op 38-jarige leeftijd het eindexamen-diploma te behalen. Ik mocht mij ing. Werktuigbouwkunde Energietechniek noemen waar ik uiteraard zo trots op was als een pauw.

De koopvaardijperiode en de PEN-periode heb ik in deze biografie, zoals eerder vermeld, niet beschreven. Die perioden komen beter tot uiting in mijn andere boeken (“Waarom de Cornelis V. moest zinken” en “Het Buenos Aires Complot”).

Na vijf jaar avondschool begon het echter behoorlijk te kriebelen en kreeg ik opnieuw het sollicitatievirus over me heen.

Bij de PEN centrale in Diemen was in de jaren 1980 - 1990 onrust ontstaan over het voortbestaan van de unit Diemen. Centrale Diemen was een businessunit van het PEN geworden. Iets waar ik vreselijk aan moest wennen. Een modernisering in woordgebruik. Men ging mee met benamingen die van overzee tot ons kwamen. Als het maar Engels was. Ik heb me er enorm aan geërgerd, maar helaas, de marktwerking of privatisering kwam over ons heen.

Het warmtekrachtproject van de Diemen centrale, met als doel het leveren van stadswarmte aan Amsterdam Zuidoost (Bijlmermeer), waaraan vele jaren was gerekend door diverse bedrijven zoals Ing. Bureau Twijnstra en Gudde, de KEMA in Arnhem en de Franse fabriek Alsthom, ging niet door. Het project bestond uit het leveren van aftapstoom uit de stoomturbines richting de stadswarmtewisselaars. De condensatiewarmte van de aftapstoom, die normaal met het koelwater verloren zou zijn gegaan richting Amsterdam-Rijnkanaal, werd in dit ontwerp gebruikt voor verwarming van het stadsverwarmingswater. (in de oude situatie is deze werkwijze bij vrijwel elke centrale het geval, waardoor het totaal rendement op ca. 42% komt te staan). Een schitterend project dat het totaal rendement van de centrale kon opkrikken van 42 % tot ongeveer 85 %. Helaas, de politiek en bij deze de gemeenteraad van Amsterdam had zich **“tegen”** het stadsverwarmingsproject uitgesproken. Het “waarom tegen”?? Het is mij niet bekend.

Met mijn baas, de heer Ir. Prevoo heb ik diverse bijeenkomsten van de bewoners in de Bijlmermeer bezocht, waar een wethouder aanwezig was om de bewoners aan te horen.

De hoop op een grote kolengestookte centrale die de werknemers eens in het vooruitzicht werd gesteld werd langzaam maar zeker de bodem

ingeslagen. Uitbreiding van de centrale Diemen zat er voorlopig niet meer in tot grote teleurstelling van het personeel. Zelf werkte ik destijds op het bedrijfsbureau na een voorafgaande periode van acht jaar supervisor spelen in continudienst bij de machine- en ketelhuizen van de centrale. Na vervolgens vijf jaar op het bedrijfsbureau te hebben doorgebracht was het voor mij op dat moment na het behalen van mijn HTS diploma zeer lucratief om rond te kijken naar een andere werkgever, temeer omdat Diemen een sterfhuiskonstructie in het vooruitzicht werd gesteld. Het werd na enige mislukte sollicitaties bij diverse andere bedrijven uiteindelijk de NAM. Ik kwam daar te werken op 40-jarige leeftijd. Mijn gezin verhuisde mee naar Hoogezand in het jaar 1986. Mijn dochter, die in Hilversum op de MAVO (ongeveer een gelijkwaardige opleiding als ULO of MULO) zat, vervolgde haar MAVO opleiding aan de Aletta Jacobs scholengemeenschap in Hoogezand. Later ging zij verder met haar studie aan de MTRO (middelbaar toeristische opleiding) in Zwolle, waar ze op een kamer terecht kwam om verder te studeren. Zoonlief ging naar de Hogere Technische School in de Stad Groningen om elektrotechniek te studeren.

De centrale Diemen is inderdaad na een aantal jaren gesloopt. Heel lang hadden wij als personeel van PEN Diemen gehoopt, dat er nieuwbouw zou worden gepleegd. Bij de centrale in Lelystad is dat namelijk wel gebeurd. De eerste centrale in Lelystad was een copy van PEN Diemen. In Diemen werd nog lang aan de illusie vastgehouden dat er een kolencentrale mocht worden neergezet naast de machines en ketelhuizen waar ik als supervisor werkte. Dat is echter nooit gebeurd. Door allerlei politieke omstandigheden en besluiten binnen de gemeente Amsterdam is er nooit uitbreiding in Diemen gekomen. De oude centrale waar ik destijds werkte is thans volledig gesloopt. Wat nog rest is het hoogspanningsstation en transformatorstation van het landelijk koppelnet.

Toch is er uiteindelijk nieuwbouw gekomen. Daar kwam ik pas veel later achter, toen ik op zeker moment vanuit Hellevoetsluis ergens in het westen moest zijn en via de snelweg A1 het Maxis winkelparadijs in Diemen passeerde. Tot mijn verbazing draaiden daar twee nieuwe STEG eenheden.

De stadsverwarmingsinstallatie, waarbij afvalwarmte uit de stoomturbines zou worden geleverd aan de Bijlmermeer wijk (Amsterdam Zuid Oost), is nooit meer gerealiseerd vanwege het

verouderd zijn en als gevolg daarvan het slopen van het totale PEN-Diemen bedrijf.

Daarvoor in de plaats staan thans anno 2016 twee STEG (stoom en gas) eenheden. Deze eenheden met de nummers 33 en 34 bestaan uit twee gasturbines, waaraan gekoppeld twee stoomturbines, die twee generatoren aandrijven om stroom op te wekken. Eenheid 33 is in bedrijf genomen in jaar 1995, dus vrij snel na het slopen van de oude centrale met de nummers 31 en 32. Unit 34 is in jaar 2013 in bedrijf gesteld. Beide eenheden leveren nu warmte voor het stadsverwarmingsproject Almere. De warmtetransportleidingen lopen onder het randmeer door naar Almerestad.

2. Geboren in Amsterdam aan einde WO 2.

Op het tijdstip dat ik dit aan 't papier toevertrouw is het zondagmiddag, 28 juni 2015. Na een heel koud en zeer droog voorjaar, waarin weinig regen is gevallen, komt de zomer er schoorvoetend aanschuiven. Volgens het KNMI in De Bilt begint het nu toch eindelijk in een traag tempo een beetje zomer te worden. Gelukkig maar, want ik snak naar de zomer, zoals zoveel mensen met mij. De dagen worden heel voorzichtig iets warmer, maar bovendien, wat ik een beetje jammer vind, ook al weer iets korter. Elke dag een paar minuutjes eraf en 's avonds steeds iets eerder donker. Maar de avonden zijn nog steeds heerlijk lang. Vandaag is de temperatuur rond de 22° Celsius, maar halverwege de komende week schijnt het tropisch warm te worden. Ik vraag me af of er een stel clowns in De Bilt zitten, want de voorspelling komt onwaarschijnlijk vreemd over. Of het allemaal uit komt zullen we moeten ervaren. De langere termijn planningen kloppen soms redelijk goed, maar het blijft toch afwachten en telkens maar weer hopen dat er een 'weertype' uit voorkomt naar ieders zin.

Afgelopen nacht heb ik weer liggen piekeren waarover mijn volgende boek zou moeten gaan. Mijn ideeën liggen niet meer voor het opscheppen na in acht jaar vijf maritieme misdaad romans te hebben geschreven. Een poosje rust zou me goed doen om nieuwe inspiratie te verkrijgen. Het feit wil echter dat ik die rustperiode tenslotte snel weer heb verbroken. Helemaal niets doen houd ik niet vol, dat kan ik gewoonweg niet. Uiteindelijk ben ik er, na vele maanden mijn hersens daarover te hebben gepijnigd, uiteindelijk uitgekomen.

Het volgende boek (dit boek) zou gaan over een kant van de Nederlandse Aardolie Maatschappij, die vrijwel niemand (behalve het eigen personeel) in Nederland kent; de NAM als werkgever.

Over deze zijde van de olie- en gasleverancier hoor je bijna nooit iets. De kranten staan tegenwoordig wel bol over de NAM als verzieker van het woon- en leefklimaat in Groningen, maar als werkgever en als partij, die veel inkomsten voor de staat genereert is de informatie minimaal. Dat stukje info wordt heden ten dage doodgezwegen. Zou dat bewust gebeuren? Milieugroeperingen lijken er een handje van te hebben om alles, wat van Nederlandse bodem goed schijnt te gedijen of te renderen, het liefst zo snel mogelijk om zeep te helpen. Als voorbeelden het doorsnijden van slangen bij Shell benzinepompstations of zelfs het in de brand steken van benzinepompen en Makro's grootwinkelbedrijven. Waarom nou juist bij de Koninklijke Shell en niet bij Texaco, Mobil, Esso, Elf, of een

andere oliemultinational? Niet dat ik dat propageer, want die op terrorisme gelijkende acties keur ik ten zeerste af. Maar waarom altijd weer de eigen mooie Nederlandse multinationals kapot proberen te maken. Waarom in vredesnaam? Wees er trots op, dat zo'n klein landje als Nederland een dergelijke gigant voort kon brengen. Als hoofd van een gezin kom je als vader toch ook voor je eigen kinderen op? Wat voor gedachtenkronkel zit er in de hersens van dergelijke misdadige lieden? Ik begrijp hier geen snars van. Of heeft het te maken met jaloezie en afgunst?

Hoe kom ik nu op het idee om een boek te schrijven dat voor een deel over dit onderwerp gaat naast een gedeelde eigen biografie? En wie zou zoiets nou ooit op papier kunnen zetten? "Misschien ik wel" roep ik dan iets te overmoedig. De reden is, dat ik een flink aantal jaren heb gewerkt bij een dochterclub van een van die multi's, waardoor ik voldoende indrukken heb opgedaan om het schrijven van een boek over het reilen en zeilen van zo'n bedrijf, langs deze weg te kunnen rechtvaardigen.

De oorsprong van het verhaal ligt daarin, dat ik na enige omzwervingen langs werkgevers in oktober van het jaar 1985 bij de NAM in dienst ben getreden op 40-jarige leeftijd. In die periode kon dat nog vrij gemakkelijk. Er stonden regelmatig vacatures in de landelijke dagbladen. Op een van die advertenties in het weekblad Intermediair heb ik toen geschreven. In de advertentie werd personeel gevraagd voor de regio Groningen. De vacatures betroffen een werkplek in verschillende diensten. Na enig heen en weer geschrijf en een paar sollicitatiebezoekjes werd ik aangenomen.

Ik heb bij het bedrijf met de naam Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) een flink aantal jaren gewerkt, totdat ik het als mijn laatste huidige werkgever vaarwel kon zeggen op vrij jonge leeftijd (t.o.v. de gangbare AOW leeftijd van 65 jaar). Ik mocht gebruik maken van een vervroegde uittrederegeling. Iedereen die een zekere leeftijd boven de vijftig jaar had bereikt mocht vrijwillig kiezen om gebruik van deze regeling te maken mits je daar behoefte aan had. Op die manier konden jongeren uit de maatschappij zo'n leeggekomen werkplek weer innemen en werd de werkloosheid weer een pietsie verminderd. Het leek mij een mooi standpunt en sociaal gezien een goed idee van de NAM/Shell.

Werken aan de toekomst van Nederland

De Nederlandse Aardolie Maatschappij, kortweg NAM, houdt zich bezig met het opsporen en winnen van aardolie en gas. Uit grote en kleine velden. Omdat het accent ligt op het ontwikkelen van kleinere velden, maakt de NAM een explosieve groei door. Zowel op land als offshore. Alleen al dit jaar komen er bij de NAM een groot aantal nieuwe banen vrij voor ervaren Olie- en Gasproduktiepersoneel dat zijn kennis en ervaring in wil zetten. Banen met als werkterrein de energievoorziening van vandaag en morgen. Dynamisch, spannend en altijd aan de spits van de nieuwste technologische ontwikkelingen.

GEEN BAAN, MAAR EEN LOOPBAAN

Bij de NAM werken op dit moment 3.000 mensen. Een deel op het hoofdkantoor in Assen, de anderen op regionale kantoren en de installaties in Schoonebeek, Hoogezand, Schiedam en Velsen. Maar ook bij de vindplaatsen, zowel op land als offshore.

NAM-medewerkers kunnen naast uitstekende arbeidsvoorwaarden rekenen op een gerichte carrière-ontwikkeling, waarbij training, job-rotation, en in een aantal gevallen een internationaal uitwisselingsprogramma, onderdeel zijn van het personeelsbeleid.

Hoofdzakelijk is dat de NAM rekent op de inzet, flexibiliteit en creativiteit van haar werknemers en dat deze kunnen rekenen op de NAM.

NAM verkeert op dit moment in een sterke groeifase en zoekt daarom voor haar on- en offshore-activiteiten contact met:

Ervaren Olie- en Gasproduktiepersoneel

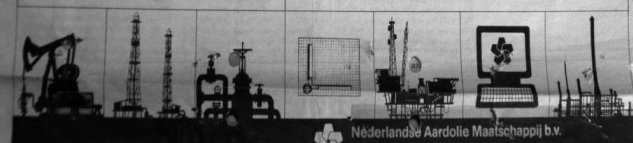
Wij zijn met name geïnteresseerd in:

- wachtchefs**
- wachtmachinisten**
- production supervisors**
- platform-supervisors**
- production programmers**

Kandidaten dienen te beschikken over een hogere of middelbare technische opleiding met enige jaren relevante ervaring. Zij beschikken over goede contactuele eigenschappen, flexibiliteit en beheersen de Engelse taal. Zij zijn bovendien volledig nationaal mobiel.

Kandidaten kunnen rekenen op een uitstekend salaris en aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden, met o.a. een prima pensioen- en ziektekostenregeling, vergoeding van de reiskosten en een tegemoetkoming in de kosten van herinrichting. Door training wordt veel aandacht besteed aan het up-to-date blijven van de kennis.

De sollicitatieprocedure wordt in gang gezet door een brief binnen 10 dagen na het verschijnen van deze advertentie te richten aan de heer J.J. Kok, afdeling Personnel Recruitment.

Nederlandse Aardolie Maatschappij b.v.
Schipersmaat 2 - Postbus 28 - 1400 AA Assen

copy van een krantenadvertentie

Op zich een mooie regeling van de NAM-Shell en een mooi streven om jongeren binnen te halen. Waarschijnlijk hadden de clubs er zelf ook wel baat bij, want op deze manier werden dure oudere krachten vervangen door jongere goedkopere werknemers. Jammergenoeg ging er met het dumpen van de oude garde ook heel veel ervaring verloren. Maar daar ging men destijds bij de leiding, in dit geval was dat waarschijnlijk het hogere bestuursorgaan, wel heel erg snel aan voorbij. Aan ouderen met veel vakervaring werd schijnbaar weinig waarde gehecht. Het gaf mij en veel andere collega's met mij een zeer onbegrepen en asociaal gevoel. Aan ervaring en kennis werd door de hogere leiding weinig aandacht gehecht. Zeer frustrerend! Maar ik dender nu teveel door naar het eind van het verhaal. Later zal ik dit allemaal beschrijven. Nu eerst mijn leven en hoe dat is begonnen.

Ik ben een oorlogskind. Geboren in maart 1945. De 2^e wereldoorlog was destijds bijna afgelopen. Geboren op de Beukenweg nr. 27 in

Amsterdam Oost. Het adres bestaat nog steeds. Ik had zelf het idee dat het een straat moest zijn in een echte volksbuurt. Ik ben er nog nooit geweest, maar via Google Earth Streetview heb ik mijn geboorteadres een paar keer bezocht. Ik was er niet ontevreden over. De drukke hoofdstraat zag er nog steeds keurig uit. Waarschijnlijk zijn er tussentijds veel panden gerestaureerd. Op de begane grond wemelt het van de winkels waarboven woonhuizen zijn gelegen. Of er op dit moment nog veel autochtone Amsterdammers wonen is voor mij een vraag. Meestal worden oude wijken in een stad voor een groot deel bevolkt door nazaten van de eerste gastarbeiders. Dat zal ook in Amsterdam Oost wel het geval zijn. Vaak heb ik terug geredeneerd wat mijn ouders bezielde om mij midden in de oorlog te verwekken. Ik ben er nooit achter gekomen. De vraag aan mijn ouders stellen durfde ik niet. Mijn vader was redelijk autoritair en niet echt een prater. Bij hem behoefde ik absoluut niet met dergelijke vragen aan te kloppen. In ieder geval over zulke zaken praten of vragen stellen in die tijd was waarschijnlijk bij de meeste gezinnen uit den Boze. Ik denk dat het onderwerp bij zeer veel families nooit aan de orde kwam en ons gezin was daarop geen uitzondering. Het kwam soms weleens in mijn hoofd op, maar er echt over praten ging totaal niet. Daarbij kwam het feit dat mijn moeder vreselijk preuts was. Zij kon over seksuele zaken al helemaal niet praten. Ik durfde er met haar niet eens over te beginnen. De moed zakte mij dan meestal weer in de schoenen.

Ik heb een andere methode gevonden. Gewoon de tijd zelf teruggedraaien en even rekenen. Als je negen maanden van mijn geboortedatum aftrekt kom je uit op half juni 1944. Was er op dat tijdstip iets bijzonders gebeurd? Een overwinning op de Duitsers of iets dergelijks? Ik heb het nageplozen, maar kwam er niet echt uit, behalve dan dat een bepaalde wending op het oorlogsfront daartoe aanleiding had gegeven. Misschien ben ik een ongelukje geweest. Tenzij, op het moment dat ik werd verwekt in de baarmoeder van mijn moeder, onze ouders hoorden van de landing van de geallieerde legers in Normandië. Mogelijk gaf de landing van de geallieerde troepen als D-day op het strand van Normandië de doorslag voor mijn ouders om uit grote vreugde mij toch maar in het holst van de nacht te verwekken. De grootste en bekendste D-day landing met de naam operatie "Overlord" vond plaats op 6 juni 1944. Hoe snel dat buitengewone goede nieuws bij mijn ouders bekend werd weet ik niet. Mogelijk gingen er een paar dagen overheen. Ik kan me heel goed voorstellen, dat ze bij het goede nieuws niet meteen het bed inkropen maar een en ander toch even rustig moesten verwerken. Ze woonden echter in Amsterdam waar de

Duitsers in groot aantal aanwezig waren. Hoe zouden die Duitse soldaten in onze hoofdstad gereageerd hebben op het landingsnieuws in Normandië?

Ik heb twee oudere zussen die ver voor de 2e wereldoorlog zijn geboren. De oudste is 14 jaar ouder en de jongste is 7 jaar ouder als ik. Tussen ons drieën zit dus steeds een verschil van zes of zeven jaar. Heel graag had ik een iets oudere broer willen hebben waar ik als leeftijdsgenoot mee had kunnen optrekken, maar dat zat er voor mij niet in. Het gevolg van deze leeftijdsverschillen was, dat ik als maatje aan mijn zussen weinig heb gehad. Zij hadden andere problemen als ik, wat uiteraard heel begrijpelijk is. Ik heb een leeftijdsgenoot als een broer of zus altijd als een gemis ervaren. Mijn oudste zus, die mij nog de luiers heeft omgedaan, verliet het ouderlijk huis toen ik ongeveer dertien jaar oud was. Ik stond op dat moment op het punt om over te gaan van de eerste klas naar de tweede klas van een vervolgschool, die na een hele vreemde gang van zaken uiteindelijk de ULO werd aan de Juliana van Stolberglaan in Castricum.

Als gevolg van de grote leeftijdsverschillen is er nooit een hechte band geweest tussen mij en m'n zusters. Maar ook tussen mijn ouders en mij was de relatie vrij liefdeloos. Van knuffelen of dergelijke liefdesuitingen tussen vader, moeder en kind kan ik me niets herinneren. Die liefdeloze opvoeding heeft ons later onderling in onze verhoudingen geen goed gedaan.

Over de eerste jaren van mijn jeugd weet ik weinig. Vlak na mijn geboorte, toen ik als baby op een commode lag, plaste ik loodrecht omhoog de kraamzuster in haar gezicht. Dat feit is me dikwijls verteld. Zelfs zo vaak, dat ik het mijn hele leven nooit ben vergeten. Door mijn ouders werd het mij op latere leeftijd meermalen verteld. Het moet nogal heftig zijn geweest en veel indruk hebben gemaakt op ons gezin. Op mij kwam het over alsof het mijn eerste (en enige?) wapenfeit of heldendaad was geweest.

Ik ben opgegroeid in Castricum. Een kustplaats waar mijn ouders voor het uitbreken van de 2e wereldoorlog heen verhuisden. Ze kwamen toen terecht in een woning aan de Mr. Ludwigstraat 27. Mijn vader werkte destijds nog steeds in Amsterdam en moest als gevolg daarvan dagelijks met de trein naar zijn werk heen en weer reizen. Goed beschouwd was hij een van de eerste forenzen. Later kwam er een grote stroom mensen op gang die graag allemaal buiten de stad wilden wonen. De eerste forenzen waren een feit geworden met mijn vader als trendsetter.

In de oorlog werden mijn ouders door de Duitsers gedwongen weer terug te verhuizen naar Amsterdam. Oorzaak was de te verwachten invasie van de Geallieerden, die ergens langs de kust moest plaats vinden, dacht de vijand. Daar waren de Duitsers als de dood voor.

Langs de kust in de gemeente Castricum werd een brede strook woningen ontruimd. Die woningen kwamen gewoon leeg te staan. Ook ons gezin moest zodoende weer terugverhuizen naar Amsterdam. Na de oorlog kwamen ze al weer heel snel opnieuw terecht in de Meester Ludwigstraat, maar dat werd toen nummer 6.

Mijn grootouders van mijn moeders kant hebben later ook in Castricum in de Mr. Ludwigstraat gewoond. Ze moeten redelijk dicht naast elkaar hebben gewoond, maar waren geen burens. In mijn belevenis moeten opa en oma Vrouwe ongeveer op nummer 14 hebben gewoond. De naam Vrouwe was de achternaam van mijn moeder. In mijn persoonlijke jeugdherinneringen speelt alleen het adres op nr. 6, vlak naast de melkfabriek, een rol.

Mijn vader heette Gerrit. Hij werkte in Amsterdam bij diverse drukkerijen als handzetter. Hij forensde tussen Castricum en Amsterdam en later tussen Castricum en Alkmaar. Castricum was geen slechte keus van mijn ouders. Ik heb er een goede jeugd gehad. Hoewel er weinig spectaculairs in mijn jeugd gebeurde ging naar mijn idee alles van een leien dakje. Van een vrolijke jeugd kan ik me echter weinig herinneren. Mijn veel te oude vader liep veel nachtdiensten voor zijn werk en lag zodoende overdag veel te “knorren” op een bank in de woonkamer als gevolg van slaapgebrek.

Ik herinner me voornamelijk de zetterij en drukkerij van de Verenigde Noord Hollandse Dagbladen, waar mijn vader ruim 25 jaar heeft gewerkt. Afgekort heette dat de VND. Het bedrijf was eerst gevestigd in een pand in een van de smalle straatjes in het centrum tegenover de Kaasmarkt. Waarschijnlijk was het in de Fnitsen, een vrij smalle steeg. Samen met mijn moeder heb ik mijn vader daar ooit eens bezocht. Ik herinner me een smalle “pijpenlaai” van een drukkerijwerkplaats, waar de mannen achter elkaar op rij achter de zetmachines zaten. Heel veel lawaai en alles van die machines bewoog daar heen en weer. Het maakte veel indruk op mij. Later verhuisde het bedrijf naar de Helderseweg. Diverse keren heb ik mijn vader in het bedrijf vanuit Castricum bezocht. De meeste herinneringen heb ik aan de keren dat ik in mijn uppie vanuit Castricum pa bezocht terwijl de man achter een zetmachine zat. De pot met vloeibaar kokend lood stond vlak naast of achter mijn vader lekker uit te dampen. Uiterst giftige troep natuurlijk. Maar daar hoorde je niemand over. Of er een afzuiginstallatie bij was

opgesteld weet ik niet. Wel hoorde ik van mijn vader dat er nogal wat werd geworsteld door monteurs aan de luchtafzuiging van het gebouw. Het moest natuurlijk niet al te gek worden met de looddampen rond de zetmachines.

Het kokende lood werd gebruikt om in matrijzen, een soort kleine mallen, de letterplaatjes te gieten. De loden letters kwamen in bij elkaar gevoegde stukjes uit de zetmachine. Mijn vader met vele andere machinezetters zorgden er zo voor dat de hele krant per pagina in het lood werd getypt. De letterstukken werden in een vlakke plaat in de rechthoekige vorm van een krantenpagina samengevoegd en daarna via een kartonnen rol op een loden rol gedrukt. De loden rol met de letterpagina ging naar de drukpers, waar de drukkers met enorme snelheid van de roterende drukpersrollen de kranten produceerden.

De zetters hingen letterlijk de hele werkdag met hun neus boven die looddampen uit de loodpotten. Toch hoorde ik nooit over loodvergiftiging. Maar gezond was het zettersvak natuurlijk niet. Mijn vader wist waarschijnlijk niet beter. Over milieu en gezondheidseisen werd destijds nog niet gesproken.

Het zetterijgebeuren heeft veel indruk op mij gemaakt. Het grafische vak leek mij destijds een mooi vak. Maar ook daarin is zeer veel veranderd. De voortgang der techniek heeft ook in dit beroep een grote ommekeer teweeggebracht. Van het vak, zoals mijn vader het heeft beoefend, is vrijwel niets meer over. Alleen de drukpersen van de kranten draaien nog ongeveer vergelijkbaar als in mijn vaders tijd.

Mijn vader was aan het eind van zijn loopbaan behoorlijk versleten. Tot zijn 65e jaar heeft hij aan het arbeidsproces deelgenomen. Daar tussendoor op oudere leeftijd een lange periode, ca. een half jaar, van geestelijke ziekte doorgemaakt, “overspannen” zijn heette dat toen, tegenwoordig een “burn out” genoemd, na een jarenlange werkperiode in de functie van assistent-bedrijfsleider. Het was een heftige burn out. De zenuwspecialist probeerde mijn vader te genezen door het toepassen van elektroshocks. Voor zover ik mij nog herinner heeft hij deze processen zo’n zes keer doorgemaakt. Het was in die tijd een verschrikkelijke geneesmethode. Mijn vader was na zo’n therapie volledig kapot. Zelf vertelde hij, dat hij de shocks ervoer alsof hij ter plekke werd vermoord. Hij onderging het, maar het duurde dagen voordat hij geestelijk weer was hersteld. Na zo’n shock wist hij niets meer. Zijn hersens waren helemaal leeg. Tegenwoordig zou je het kunnen vergelijken met een computer die volledig is gereset naar de fabrieksinstellingen. Mijn moeder herkende hij niet meer. Uiteindelijk is

mijn vader er weer redelijk bovenop gekomen. Echter naar mijn idee is hij nooit meer de oude geworden. Toch is hij na die vreselijke periode weer aan 't werk gegaan.

Aan het eind van zijn loopbaan was hij behoorlijk kapot of zeg maar "op". Niemand had daar schuld aan, voor zover ik weet. Het lag waarschijnlijk meer aan zijn eigen karakter of z'n aard door steeds maar weer taken op zich te nemen bij een steeds groter werkaanbod. Eigenlijk werd mijn vader steeds meer opgejaagd of liet hij zich opjagen en dat heeft hem uiteindelijk doen belanden in de ziektewet. Destijds een termijn van ongeveer een half jaar uit de running als gevolg van de genoemde "burn out", maar daarna toch weer teruggekomen en opnieuw de draad in zijn werk weer opgepakt, echter wel een trapje lager op de ladder. Mijn pa had daar mogelijk niet zo'n moeite mee. Hij mocht het bij zijn werkgever iets rustiger aan doen. Uiteindelijk ging hij bij de VND op zijn 65^e met pensioen.

In mijn ogen was mijn pa voor mij als kind te oud. Iets waar je pas jaren later achter komt. Eigenlijk viel dat ook wel weer mee in vergelijking met nu. Heden ten dage zijn veel ouders ook net zo oud ten opzichte van hun kinderen als mijn vader. Het nemen van kinderen in de huidige tijd wordt meestal uitgesteld totdat een stel is gesetteld in een voor hen acceptabele leefsituatie.

Een sportieve vader was mijn pa niet. Maar ik wil hem absoluut niet te negatief afschilderen. Wel een zeer trouwe vader, die mijn moeder nooit en te nimmer in de steek liet. Hij was een goeie vent die alles deed voor zijn gezin. En een hele harde werker en verwoed tuinier en sportvisser. Dat heb ik ook van hem meegekregen, behalve dan, dat ik het houd op zeevissen. Hij was gek op zijn bloementuin achter het huis in de Meester Ludwigstraat.

Met de kinderen werd nooit veel gedaan. Ik moest mezelf zien te vermaken. Waar ze wel veel lol in hadden waren de eindeloze boswandelingen. Vooral zomers gingen we als gezin vaak lopend naar zee, eerst door het bos en opvolgend door de duinen. Veel bospaden kende ik later uit mijn hoofd. Ik wist altijd precies waar ik was. Een kompas had ik niet nodig. Urenlange wandelingen waren het gevolg. En ik vond het leuk. Het bos en duin had grote aantrekkingskracht op me. En zeer zeker de combinatie van de wandel- of fietstochten door het bos richting de Noordzeekust.

Mijn oudste zuster was daar niet meer bij. Hooguit mijn jongere zus Jenny ging nog mee. Het strand was een belevenis. Vooral het zogenaamde "Stille Strand". Daar kon je alleen met de fiets of lopend komen. Maar ook weer teruglopen naar huis was nog al eens het geval.

Ik vergeet nooit meer de dorst aan het einde van zo'n lange wandeling. Dan snakte je naar drinkwater. Gelukkig kwam dan "Kijk uit" in zicht aan het einde van zo'n dagtocht. Een simpel, verstopt, maar vrij toegankelijk waterkraantje aan de muur van het stenen schuurtje van de huisbewoner/boswachter.

"Kijk uit" was een boswachterswoning bij de ingang van het Geversduin. Daar was gelukkig die uiterst belangrijke reddende kraan. Hier kon iedereen vrij drinken. Ondanks het feit dat mijn ouders meestal iets te drinken bij zich hadden was dit kraanwater toch wel de grootste belevenis die er aan het einde van een lange hete zomerwandeling op mij (of ons) wachtte. Heerlijk voor je als kind om je na zo'n tochtje te laven aan schoon en koel drinkwater. En uiteindelijk aan het einde van zo'n lange dagwandeling wachtte er soms nog een rechthoekig blok ijs van Jamin, die we in het dorp tenslotte voor onze thuiskomst passeerden.

Mijn moeder met de naam Rika was ruim een jaar ouder dan mijn vader. Zij was van jaar 1904 en vader van 1905. Als moeder zorgde zij voor het huishouden, wat dan ook op rolletjes liep. Ze was vrij handig met haar handen in tegenstelling tot mijn pa. Hij was helemaal niet handig. Eerlijk gezegd onhandig. Zeer zeker geen knutselaar of zoals dat nu heet een doe-het-zelver. Dat kwam niet bij hem op. Mijn moeder deed de klusjes in huis. Het ging haar goed af. Zelfs bij het behangen van de woonkamer had mijn moeder de leiding. Vaderlief was de aangever. Samen konden ze het goed vinden voor de buitenwereld en voor ons, de kinderen.

Veel later werd ze naar mijn idee een beetje knorrige vrouw. Ze mopperde net iets te veel. Mogelijk kwam dat door het lijden aan slapeloosheid. Die slapeloze nachten hadden een vervelende invloed op haar. En ik als kind had dat goed in de gaten. Maar ze deed alles voor mij. Veel kleren maakte ze zelf na de oorlog. Er was ook weinig te koop. Kledingwinkels waren schaars. Voor kledingaankopen gingen we meestal naar Beverwijk of Alkmaar met de NACO-bus.

Mijn moeders opleiding was coupeuse en dat kon je wel merken. Ooit maakte ze voor mij, toen ik een jaar of 7 was, een cowboypak. Dat wilde ik zo verschrikkelijk graag hebben.

'Alle jongens op school hebben zo'n pak, mam. Ze komen er mee naar school en ik heb niks,' zeurde ik. Ze ging overstag en met Sinterklaas lag er ineens een cowboypak bij de cadeautjes, ingepakt uiteraard in St. Nikolaaspapier. Ik had het verzoek aan de Sint op mijn Sinterklaasverlanglijstje gezet, wat ik als diepgelovige in de Sint, altijd

eind november opstuurde naar Spanje. De Sint had dat goed onthouden. Maar mijn moeder had het natuurlijk zelf gemaakt. Toen ik het aantrok schrok ik toch wel enigszins. Er zaten mooie franjes aan om het echt te laten lijken. Alsof de Sint het in de winkels had gekocht. Maar iedereen kon duidelijk zien, dat het een selfmade pak was en niet fabrieksmatig in elkaar gezet. Dat verschil kon je er duidelijk uithalen en daar schaamde ik toch wel een beetje voor. Moeder had oude grijze stof gebruikt, die ze waarschijnlijk nog ergens had liggen. Ik ben uitgedost in het pak naar school gegaan zoals de andere jongens dat ook deden, maar het zat me helemaal niet lekker. Ze had nog wel zo haar best op dat naaiwerk-kunststukje gedaan, wat ik natuurlijk niet wist. Sinterklaas was immers de fabrikant of de gulle gever. Ik heb het pak nog wel gedragen, maar daarna keek ik er al snel niet meer naar om. De lol was er na zekere tijd vanaf. Toch vond ik het lange tijd daarna, later toen ik niet meer in de goedheiligman geloofde, wel sneu voor mijn moeder. Ze had het zo op een echt pak, alsof het in de winkel was gekocht door Sinterklaas, willen laten lijken. Waarschijnlijk heeft ze wel bemerkt, dat ik er niet heel erg blij mee was. Er werd verder over gezweven.

Geld kwam er voldoende binnen in ons gezin. Van geldgebrek hadden mijn ouders nog nooit gehoord. Drank werd er vrijwel niet gebruikt. Met “Oud en Nieuw” kwam er een glaasje advocaat of “boerenjongens” op tafel.

“Boerenjongens” werd door mijn ouders zelf gemaakt. Het was een mengsel van vruchten, tot sap verwerkt, met daar doorheen gemengd de noodzakelijke brandewijn of bessenjenever. Met Oud- en Nieuwjaar werd dat drankje nogal eens uitgeschonken. Drugs bestonden niet en/of werden in ons milieu niet gebruikt. Soms, bij bijzondere gelegenheden, werden er een paar flesjes “oud bruin” bier aangesleept. Die werden dan gehaald bij de melkboer om de hoek, annex kruidenier “Pietje Bakker”, letterlijk en figuurlijk om de hoek van onze straat. Dan was het feest en soms mocht ik er een slok van proeven. Voor mij een hoogtepunt hoewel ik de smaak toen nog niet erg lekker vond. Dat werd later wel anders.

Eén feit heeft een vreemde en bijzondere onuitwisbare indruk op mij achtergelaten. Ik moet een jaar of drie, vier oud zijn geweest. Een paar huizen verderop naast ons woonde een gezin dat een klein meisje had van mijn leeftijd. We zaten samen op de kleuterschool. Vandaar, dat ik dat meisje, ze heette Ada, nogal goed kende. We speelden met elkaar, want andere jongens waren er niet in dat deel van onze straat. Wel had ik nog een ander buurmeisje Rina, maar die was meer voor de zandbak

achter in de tuin. Met Ada deed ik andere spelletjes. Wat voor spelletjes weet ik zelf echt niet meer. Maar een spelletje was zo leuk, dat het waarschijnlijk volledig uit de hand liep. Althans volgens de ouders van Ada. Achter ons huis liep een steegje. Die steeg, een smal paadje, liep achter en langs een paar tuinschuren van ons uit vier woningen bestaande huizenblok. Daarna kwam hij op straat uit. Het pad was bedoeld om met je fiets achterom je huis te bereiken. De tuinschuur stond achter in onze tuin. Mijn vader had achter die schuur een composthoop aangelegd. Daar gooide hij regelmatig het tuinafval neer, maar dat heeft met mijn verhaal verder niets te maken. Het gaat om het idee de situatie visualiseerbaar te krijgen.

Zoals gewoonlijk zijn kleine kinderen altijd op zoek naar hoe het andere geslacht er op bepaalde plaatsen van onderen uitziet. Vaak wordt er doktertje gespeeld als aanleiding om meer te weten te komen. Ada en ik hadden dat spelletje mogelijk ook al eens gespeeld. Maar op een dag was ik met mijn vriendinnetje Ada aan het spelen achter in onze tuin. Op zeker moment hadden we ons onttrokken aan het wakende oog van onze ouders. Ada en ik verdwenen stiekem achter onze tuinschuur. We wilden daar ter plekke elkaar bekijken of voelen of zoiets. Gewoon nieuwsgierigheid zoals kinderen kunnen zijn. Ons spel achter die schuur ging naar ons idee goed, maar toch voelden we spanning. We deden mogelijk iets wat niet mocht. Als kind voel je dat gewoon aan. Maar niemand kon ons zien, dachten we. Het broekje van Ada was naar beneden en ik was op mijn manier met Ada bezig, totdat plotseling de moeder van mijn vriendinnetje de steeg in kwam geslopen. Ze was op zoek naar haar kind. Het mens schrok zich te pletter toen ze ons in onze blote kont betrapte. Ik met mijn broek op de knieën. Volkomen overstuur over hetgeen ze aantrof riep ze ons tot de orde. Ada en ik natuurlijk ook resp. krijsen en janken. We werden naar binnen gejaagd. Ada werd door het pad mee naar huis gesleurd en ik vluchtte naar mijn ouders via de achterdeur ons huis binnen. Daar ving mijn verbaasde moeder me op met vragen van “wat hebben jullie nou gedaan?” of iets dergelijks over wat we hadden uitgespookt.

“Waarom is de buurvrouw zo van streek?” vroeg mijn moeder. Ik gaf geen antwoord en vluchtte naar mijn kamertje via de vaste trap naar boven. Niemand kwam achter mij aan. Daar was ik even veilig, dacht ik. Hopelijk wel, maar ik wist het niet. Geen van mijn ouders kwam naar boven naar mij toe. Waarschijnlijk hadden ze in de gaten gekregen wat er was gebeurd en voelden ze zich niet geroepen om mij al bij voorbaat een pak op mijn sodemieter te geven.

Er kwam al gauw duidelijkheid voor mijn ouders. De buurvrouw en moeder van Ada kwam totaal overstuur tien minuten later bij ons op bezoek via de achterdeur van onze woning. Niemand in de straat kon haar op deze manier zien en dus zou er ook niet snel geroddeld kunnen worden. Voor haar een hele geruststelling. Ik was boven in mijn slaapkamertje en had haar al aan horen komen. De tussenvloer was van hout. Ik stond te luisteren bovenaan de trap. Niemand kon mij zien. Waar het over ging kon ik wel raden. Eigenlijk was ik me van geen kwaad bewust, maar toch voelde ik instinctief, dat Ada en ik iets hadden gedaan, wat niet door de beugel kon. Waar Ada's moeder allemaal over sprak met mijn ouders weet ik niet. Het ging in ieder geval over ons en over mij in het bijzonder dacht ik. Was ik de boosdoener? Korte tijd later verdween ze weer. Weer een poosje daarna kwam mijn moeder naar boven. Langzaam liep ze via de overloop op mijn kamertje af. Afstanden van enkele meters. Ik keek haar aan en zij keek mij aan. Er werd op dat moment niets gezegd. Ze was helemaal niet boos. Een hele geruststelling voor me.

‘Kom je mee naar beneden, dan gaan we eten,’ hoorde ik haar zeggen. De tranen biggelden over mijn wangen.

‘Papa wil ook, dat je naar beneden komt.’ Maar ik durfde mijn vader niet onder ogen te komen.

Beneden in de woonkeuken schuifelde ik voorzichtig, zonder een woord te zeggen aan de eettafel. Mijn zussen zaten er ook. Die zeiden helemaal niets, maar zaten stiekem te gniffelen. Iedereen wist natuurlijk dondersgoed wat er was gebeurd. Mijn vader repte er met geen woord over. Wij, Ada en ik, hadden iets gedaan, wat streng verboden was. We hadden onze onderbroekjes niet naar beneden mogen doen. Doktertje spelen in de bosjes kon nog net, maar ik en Ada waren iets te ver gegaan. Ons spelletje achter die tuinschuur werd door sommige mensen (alleen onze buurvrouw; moeder van Ada) heel hoog opgenomen. Daarbij kwam dat het een heterdaadje was. Ik ben het nooit vergeten. De burens en ouders van Ada zijn later verhuisd naar een dorp in de omgeving. Niet om wat zich tussen Ada en mij had afgespeeld. Er zou wel een andere reden zijn geweest. Ada heb ik nooit meer gezien na de kleuterschool. Waarschijnlijk ging ze naar een katholieke lagere school in ons dorp. Mijn lagere school was in Bakkum aan de Bakkumerstraat met de naam OLS, wat stond voor Openbare Lagere School.

In het huis van Ada, wat leeg was komen te staan, kwam een gezin te wonen afkomstig uit Zuid-Afrika. Ze waren teruggekomen naar

Nederland. Om wat voor reden is mij nooit duidelijk geworden. Het moet rond het jaar 1952 zijn geweest toen er nog geen sprake was van het wegpesten van blanke inwoners. Het gezin bestond uit vader, moeder, drie jongens en een meisje. Met de jongste jongen kreeg ik later vrij veel contact. Zijn naam was Hein. Het was geen dikke vriend van mij, maar om “cowboytje” of “boefje” te spelen was hij altijd wel te porren. Dat spel met pistolen en klappertjes-revolvers vond plaats in de steegjes tussen onze huizen. Dezelfde steegjes waar ik ook met Ada de “fout” in was gegaan. Er was een klimboom aanwezig die groeide tussen de tuinen van Hein’s huis en zijn naaste bureu. Het gemeenschappelijke pad, waar ons gezin ook gebruik van moest maken om met de fiets op straat te kunnen komen, liep langs onze klimboom. In die klimboom speelde zich van alles af. Een of andere horizontale stevige tak aan de hoofdstam diende als vliegtuigcockpit of treincabine. Het dikke kromme stuk hout was overal goed voor. We konden er met meerdere jongens op zitten. Zo kon de tak gebruikt worden als bedieningscabine voor de treinmachinist. Vaak heeft die oude boom met zijn dikke tak gediend als speelobject. Maar ook het woord “machinist” wat nu al is gevallen speelde later een grote rol. Het werd zelfs later mijn beroep. We hebben ons daar altijd heel goed vermaakt in die steegjes, ook met andere vriendjes die erbij werden gehaald. Dezelfde Hein kwam ik tientallen jaren later onverwachts tegen in de controlekamer van de NAM in Hoogezand. Hein moest een klus doen in het NAM-aardgasveld voor ingenieursbureau Comprimo. Daarvoor moest hij zich eerst melden in de controlekamer (PCC) te Hoogezand. Het was in feite een uiterst bijzondere ontmoeting na ongeveer 25 jaren, maar de blijdschap en vreugde straalde er niet van af. Er was iets wat afremde. Veel later kwam ik daar pas achter. Dat was het moment, dat ik van zijn oudere broer Jack te horen kreeg, dat Hein was overleden. Hein bleek al tamelijk lang de vreselijke ziekte kanker te hebben, dus ook op het moment van onze ontmoeting. De ziekte was de jonge vent op ongeveer 42-jarige leeftijd fataal geworden. Desondanks heeft hij toch schijnbaar nog lang doorgewerkt. In dezelfde periode van onze kleuterjeugd was nog een ander vriendje in beeld. Dat was Onno. Onno woonde aan het uiteinde van onze straat. Hoe ik aan Onno kwam is me later pas duidelijk geworden. Waarschijnlijk, omdat mijn moeder contact had met zijn moeder in een dameskoffieleut groepje. Daarin zaten bureu van mijn ouders van vroeger. Op een voor mij nog onbekende wijze moet ik zo in contact zijn gekomen met Onno, die voor mij een iets minder prettige oudere broer had, genaamd Hans. Onno werd mijn vaste jeugdvriend. Dat was

in de leeftijd van ongeveer vijf jaar tot een jaar of 10 tot 12. Met Onno deed ik van alles, behalve rommelen met meiden. Meisjes waren op onze leeftijd wezens waar wij geen contact mee hadden. Maar ze waren in onze straat in Castricum dan ook nauwelijks aanwezig.

In dezelfde steegjes rond ons huis deden we dus van alles. Het gemeenschappelijke pad, waar ons gezin ook gebruik van moest maken om met de fiets op straat te kunnen komen, liep langs onze bekende klimboom. Ook Onno liet zich nooit onbetuigd. Een heel enkele keer kwamen er een paar jongens bij van woonhuizen aan de overkant. De verhouding met die lui was niet goed. Het waren twee pestkoppen. Waarschijnlijk omdat ze op een katholieke school zaten en daar waren wij totaal niet van gediend. Katholiek en protestant of “niks” hielden elkaar destijds nog tamelijk op afstand. De drie bevolkingsgroepen bemoeiden zich nog steeds niet met elkaar. Het was geen water en vuur, maar de mensen zochten zo min mogelijk contact met elkaar. De wekelijkse boodschappen werden gehaald bij de kruidenier en slager “om de hoek” die uiteraard het liefst van dezelfde kerk moest zijn.

De twee jongens Tromp, vader Tromp zat in de fabricage van markiezen, waren absoluut geen vrienden van Onno en mij. Op zeker moment gebeurde rond onze klimboom het onvermijdelijke. We raakten in gevecht met elkaar. Beter gezegd, ik raakte in gevecht met een van de Trompies. Nou was dat niet de eerste keer, dat ik met de etters slaags raakte en vaak het onderspit delfde, maar deze keer waren de rollen omgedraaid. Ik besepte dondersgoed, dat ik de lastpost eindelijk eens goed op zijn flikker moest geven, wilde ik van die twee treiterkoppen voorgoed afkomen. Onder aanmoediging van mijn twee vrienden Hein en Onno kreeg ik de gozer in een houdgreep of in een soort van nekklem, die zijn weerga niet kende. Het mispunt kon geen kant meer uit. Ik draaide zijn arm op de rug en draaide nog even lekker door. Hij begon te kermen en gillen als een speenvarken, smekende dat ik hem los moest laten.

“Genade” brulde het sujet. Nog een keer “genade”, toen liet ik hem maar los. Het was mooi geweest. Hij had zijn lesje geleerd. De twee raddraaiers maakten zich snel uit de voeten. Zijn kleren waren zwart van de modder, maar de mijne waren ook gehavend. Mijn moeder was niet blij met hoe ik eruit zag, maar na het verhaal te hebben aangehoord heb ik van haar alleen maar ondersteuning gekregen. Nooit meer last van het joch en zijn broer gehad. Ik heb ze daarna eigenlijk ook nooit meer gezien.

Broer Hans was ruim een jaartje ouder als Onno. Met Onno kon ik leuk spelen, maar zodra Hans erbij kwam, ging het allemaal enorm mis.

Waarom dat altijd zo fout afliep weet ik niet. Later ben ik daar wel enigszins achter gekomen. Volgens berichten uit de familie was Hans iets (of erg?) schizofreen. Hans, indien hij erbij aanwezig was, probeerde altijd alles te dwarsbomen of in de war te schoppen. Ruzie zoeken en pesterijen waren hem niet vreemd.

Wij, Onno, ik en Hans waren allen lid van de Padvinderij. Nu heet dat Scouting, maar de originele naam was Padvinderij. De verenigingen waren over de gehele wereld verspreid en volgden de levenswijze van de grote oprichter en Zuid Afrikaanse Engelsman Lord Baden Powell. In Castricum bestonden diverse Padvinderversenigingen. Maar er was ook een Rooms Katholieke groep met een voor mij onbekende naam. Mijn groep heette “Die Bogeheimers” en was op neutrale openbare leest geschoeid. Het onderkomen stond aan de rand van het Geversduin of op de grens van wat men in Castricum de “Zanderijen” noemde. Het gebied werd ook wel aangeduid als behorende tot de strook grond die zich langs de kust had gevormd onder de naam Geestgronden.

Het kamphuis was een soort grote houten blokhut, waar de welpen en verkeners hun zaterdagbijeenkomsten hielden. Ik behoorde in het begin tot de welpen. Vanuit de hut werden spelletjes georganiseerd. Het terrein was daar ter plekke prima geschikt voor. In het aangrenzende bos werd door de leiding van alles georganiseerd. Er werden speurtochten in het bos uitgezet en een van de leukste dingen was, dat er soms in het weekend mocht worden gekampeerd. Een kleine groep van de verkeners mocht dan in een tent overnachten zonder dat daar oudere leiding bij aanwezig was. Onze leeftijd was toen, als ik mag schatten, rond de 14 jaar. We kookten zaterdagavond ons eten, wat niet zo’n grote kunst was, boven een kampvuurtje, want het bestond meestal uit blikvoedsel. Het moeilijkste was nog om een goed vuur aan te leggen, omdat er gestookt werd met oude boomtakken uit de natuur. Dat hout was niet altijd even droog en brandbaar. Als toetje gebruikten we pakjes Saroma, een poederachtige substantie, die je met koud water moest aanlengen. Nu anno 2015, zou je het spul niet meer vreten, maar toen smulden we ervan. Het was bijzonder leuk, dat kamperen, maar het liep ook wel (of vaak) af met ruzie.

Een van de ruzies herinner ik me nog goed. Na afloop op zondagmorgen moest de troep worden opgeruimd. Er moest vaatwerk en bestek worden afgewassen en het kampement moest weer keurig in orde worden gebracht. Maar niet iedereen was het daarmee eens. Hans liep als tegenstribbelaar voorop. Hij was vaak de aanstichter van ruzie,

die voortkwam uit het geen zin hebben om de rotzooi op te ruimen. Maar Hans was ook vaak de leider van het kampement omdat hij de oudste was, zowel in rang als leeftijd. Hij zag liever dat een ander de rommel opruimde, zodat hij zelf was gevrijwaard van de werkzaamheden. En dat zullen de andere deelnemers wel niet hebben gepikt. Dat was waarschijnlijk de aanleiding. Er werd gegooid met pannen en potten en het ontaarde nog net niet in een ordinaire vechtpartij. Uiteraard kwam de leiding daar later ook achter en was het kamperen voor een tijdlang weer verboden. De oproerkraaiër kreeg een reprimande en zo eindigde ons mooie padvindersweekend weer eens in een deceptie.

Hans bleek later geen echt gelukkige levensloop te hebben gehad. Na zijn schoolperiode bleek hij korte tijd te hebben gevaren op de koopvaardij. Dat hoorde mijn moeder weer van zijn moeder, die het bijzonder moeilijk had met de levenswandel van haar zoon. Wat Hans verder heeft gedaan na zijn koopvaardijuitstapje is mij maar gedeeltelijk bekend. Het verhaal deed de ronde dat hij op latere leeftijd een oude binnenvaartschuit op de kop had getikt, waarop hij woonde in de haven van Alkmaar. Dat haventje was gesitueerd in het Noord Hollands kanaal in het centrum van de oude stad. Daar op die schuit heeft hij tientallen jaren gewoond, werkloos als een soort kluizenaar. Heel veel jaren later verscheen er een onverwachts een bericht in de Alkmaarse Courant, dat de vreemdeling dood was gevonden in het ruim van zijn schip. Bekenden van Hans hadden hem lange tijd niet gezien en waren op onderzoek uitgegaan, waarbij ze de verschrikkelijke ontdekking deden. Hans had als kluizenaar geleefd op zijn schuit en was na vele jaren als een soort zombie uitgekotst door de wereld.

Als jong jochie ging ik met mijn moeder vaak mee naar de oude Gasfabriek, die op een terrein juist over de spoorlijn lag. Ik zat dan als klein ventje achter op de fiets van mijn moeder. Het staat me nog steeds duidelijk voor ogen. De Gasfabriek lag aan de Oude Haarlemmerstraat, een zijweg van de Rijksstraatweg naar Beverwijk, juist over de spoorwegovergang. De fabriek produceerde lichtgas voor de huishoudens. Het lichtgas of stadsgas, what's in the name?, werd gebruikt in de huishoudens om op te koken. Aardgas bestond toen nog niet in Nederland. Aardgas kwam pas in beeld in de eerste jaren na 1960.

Wat moest mijn moeder bij de Gasfabriek? Ze kocht daar ter plaatse speciale muntjes voor de gasmeter die bij ons thuis in een kastje bij de

voordeur was ondergebracht. De meter was gemonteerd in het leidingnet binnenshuis, meteen achter de voordeur.

De man achter het loket verstrekke tegen betaling speciale muntjes, die geschikt waren voor onze gasmeter. Ze hadden veel weg van een klein zilveren dubbeltje. De meter bij de voordeur van ons huis moest gevoed worden met die muntjes. De bewoner moest ze in een gleuf van de meter gooien om vervolgens daarna een knop om te draaien. Dan kreeg je weer de beschikking over een portie lichtgas van x kubieke meters (m^3).

Je moest dus altijd zorgen, dat je ruim voldoende muntjes in huis had, anders kon het zomaar gebeuren, dat de vlam onder je kookpan er plotseling mee stopte omdat de gasleverantie was onderbroken.

De gasfabriek produceerde lichtgas uit steenkool. Door de verhitting van steenkool kwam gas vrij, dat daarna werd opgevangen in zeer grote gashouders. Het restproduct was cokes, een soort poreuze steenkool, die weer werd gebruikt om de hoogovens in Velsen mee te stoken. Overal in het land stonden dergelijke gashouders met een hoogte van tientallen meters. Die houders of ketels dreven omgekeerd in een waterbassin.

In die ketel zat het lichtgas, dat zo automatisch door het gewicht van de stalen gashouder onder druk werd gehouden als gevolg van het in het waterbassin op z'n kop drijvende gevaarte. Later, na de invoering van het aardgas zijn de gashouders vrijwel allemaal gesloopt.

Tijdens de lagere schoolperiode ging ik nog altijd geruime tijd met Onno om, althans tijdens de eerste jaren op de OLS. Vanuit de Mr. Ludwigstraat liepen wij een klein stukje langs de spoorlijn Uitgeest-Alkmaar naar school. De totale afstand was al gauw een paar kilometer. Mogelijk heb ik het vrij grote stuk ook vaak gefietst, hoewel ik dat niet duidelijk meer voor ogen kan krijgen. Ik was het gewend en had nooit een probleem met de afstand.

Ik heb lang niet altijd in mijn jeugd een fiets gehad. Wel herinner ik me nog vrij goed, dat ik mijn eerste of tweede fiets kreeg, waarschijnlijk voor mijn verjaardag. De fiets, die zwart gemoffeld was, stond in de gang bij onze huisvoordeur. Zwart gemoffeld was een soort laksysteem, dat op het frame werd ingebrand, waardoor de laklaag een bepaalde geur uitstraalde. Ik kan me de lucht nu nog herinneren. Die geur vergeet ik nooit meer. Maar de fiets was iets te groot voor me. Daar hadden mijn ouders iets op gevonden, wat in die tijd heel normaal was. Er werden houten blokken aangemeten, die op de trappers of pedalen